

Mens en Wereld

6e jaargang, no. 5 • Mei 1951

MAANDBLAD VOOR BUITENKERKELIJKE . UITGAVE VAN HET HUMANISTISCH VERBOND

LEVEND HUMANISME

Wij zaten met een klein groepje geestverwanten bij elkaar en praatten over dingen, die onze harten bewogen. Het duurde niet lang, of de gedachten gingen naar de kwestie van oorlog of vrede, en één onzer bekende ruitertlijk, dat hij zich eigenlijk beter thuis voelde bij het radicale anti-militairisme van „Kerk en Vrede” dan bij sommige uitingen over deze zaak in ons eigen orgaan. Hij kreeg onmiddellijk bijval van een paar anderen, maar er verscheen ook een tegenstander. Die zou niet aarzelen, zei hij, om in bepaalde omstandigheden geweld te gebruiken, ook al ontbrak vooralsnog een instantie om vast te stellen of het terecht of ten onrechte werd gebruikt.

Er ontspoon zich een nogal bewogen discussie, dat kon wel niet anders. Maar in de loop daarvan bleek, hoe ontzettend moeilijk het bij zulke gesprekken is om niet in abstracties te vervallen en reëel te blijven. Al te gauw nestelt men zich in één of ander afgetrokken begrip, en verlaat de werkelijkheid. Ook daar bij de haard ontquam niemand helemaal aan dat gevaar.

Gelukkig was er ook niemand, of hij had herinneringen aan een of andere belangrijke beslissing, die in een concrete situatie met moed — zij het ook soms met de moed der wanhoop! — genomen werd. En daarvoor konden we onderling alleen maar respect hebben. Wie één mens doot om er tien of méér te redden, die kunnen wij onze achting niet onthouden; al zal ze wel altijd met ontzetting gepaard gaan om de monsterachtige keus, waarvoor zo iemand zich gesteld ziet. Om het anders te zeggen: het bleek, hoe in de werkelijkheid de dingen dikwijls zó gecompliceerd zijn, dat je er met abstracte idealen eenvoudig helemaal niets aan beginnen kunt. En dan hangt het er maar van af, of men in staat is, de verschillende gegevens serieus en met innerlijke rust tegen elkander af te wegen en naar bevind van zaken te handelen.

Overwegingen als de bovenstaande zijn natuurlijk niet nieuw. Men kan ze — om maar dicht bij huis te blijven — al sinds jaren weer tegenkomen bij grote denkers, zowel van kerkelijke als van onkerkelijke huize, van Jean-Paul Sartre tot Karl Barth. De mens wordt hier vrijgemaakt van velerlei dogmatische binding om in eigen verantwoordelijkheid beslissingen te nemen.

Maar wij in ons kringetje vroegen ons nu af, of *hier* niet eigenlijk juist het kernpunt lag van alle humanisme. Als leden van ons Verbond hebben wij ons immers niet verbonden alleen maar om alles te ontkennen wat de kerken leren, of om alles te hekelen wat een verouderende maatschappij-orde met zich brengt? Dat zou niets anders dan een nieuw dogmatisme wezen! Het zou ons zeker geen stap verder brengen op de weg naar een vruchtbare relatie tussen onszelf en de wereld, waarin wij leven. Neen — hoe hardnekkig en in hoe verfijnde vorm deze geestelijke aderverkalking ook onder ons pleegt voor te komen en hoe moeilijk het ook blijkt, eraan te ontsnappen, wij zullen ons toch telkens opnieuw moeten richten naar die scheppende vrijheid, waarvoor alle dingen steeds weer nieuw zijn! Dirk Coster heeft eens geschreven, dat de wezenlijke scheidslijn niet loopt tussen de goeden en de kwaden, maar tussen

de levenden en de levenlozen. Hij bedoelde daarmee enerzijds hen, die met eigen ogen blijven zien en met een open hart in het leven staan, en anderzijds de napraters, de leuzenbrallers en de conservatieve-uit-gemakzucht.

Niet alleen ten aanzien van oorlog en vrede ligt de zaak onder ons zo, al is dat wel bijzonder actueel in onze dagen. Er zijn méér kwesties, waarvoor wij vroeg of laat gesteld worden en die om een antwoord vragen. Daar is het vraagstuk der arbeidsverhoudingen, met zijn vele facetten en vertakkingen. Het is voor ons, in 1951, een ander dan het bijvoorbeeld in 1915 was; maar het is er waarlijk niet minder belangrijk op geworden! Ook daarover worden nog maar al te veel dogma's verkondigd, die met de werkelijke situatie soms geen enkel verband meer hebben. Is het, principieel gesproken, dan niet een kenmerk van het humanisme, dat het ook hier alles in voortdurende beweging ziet, waarbij oplossingen van toen voor het nú wellicht niet meer voldoen?

Wij waren daar in dat gastvrije huis eigenlijk bij elkaar gekomen om eens te praten over de plaats van het religieus-humanisme in het leven van ons Verbond. Misschien krijgen sommige lezers daar ook wel een rilling van. Maar waarom? Staat er ergens geschreven, en zo ja: in welk heilig boek, dat humanisme per sé niet-religieus of zelfs anti-religieus moet zijn? Wij althans kenden zo'n heilig boek niet. En dachten en praatten daar dus maar over op eigen verantwoording. Tenslotte heeft het onderzoek naar de menselijke waardigheid resultaten opgeleverd, die even onbevredigend als indrukwekkend zijn: wij zijn niet de meesters van het heelal, hoezeer we ons ook verbeelden kunnen, er het middelpunt van te zijn. U kent de opmerking van Shakespeare in zijn „Hamlet”: er is meer tussen hemel en aarde dan waarvan wij in onze filosofie gedroomd hebben: voor de aanwezigheid en de werking van dat meerdere sluit de waarlijk vrije geest zich toch niet af!

Wij spraken daar dus juist over deze „meerdere” dingen met elkander. Gevaarlijk? Dat zal wel. Maar wat is van belang, dat niet tevens min of meer gevaarlijk is? Mogelijk zijn er wel, die hier onder andere een bedreiging van de humanistische eenheid zien. Wij voor ons zijn daar nogal gerust op. Als iemand zakelijk en rustig een serieus niet-religieus betoog wil houden, zullen wij graag luisteren. In de overtuiging, dat ook op dit gebied de discussie vooral bedorven pleegt te worden door een dogmatisch gebruik van woorden en begrippen, bij dewelke wel stevig gezworen wordt, maar die een onderling verstaan nodeloos bemoeilijken.

Trouwens, ook wanneer we dat onderling verstaan in onze rijen *niet* zouden kunnen bereiken, dan nóg zou gelden, dat wij alleen maar met elkaar verbonden blijven door de typisch-humanistische wil om zuiver en onafhankelijk te oordelen, en de laatste beslissingen voor eigen leven zelf te nemen. Dát immers is pas waarlijk *leven*. En het Humanistisch Verbond is wel bij uitstek een gemeenschap, die uit deze wijsheid leven moet, zal zij aan haar wezen trouw blijven!

J. M. ROELOFZEN.

Het Humanistische Woord

via de A.V.R.O.-microfoon

Op Dinsdags om de veertien dagen, des avonds van 19.45 tot 20.00, worden door de A.V.R.O. uitzendingen van humanistische spreekbeurten verzorgd. Voorlopig zijn vastgesteld:

- 29 Mei: Dr. D. H. Prins, Humanisme en Religie;
- 12 Juni: Mr. A. Stempels, Pleegkinderen;
- 26 Juni: E. Frater Smid, Humanisme in Amerika;
- 10 Juli: Dr. J. C. Brandt Corstius, Met de Vacantie in Zicht.

Niet het getal alleen

Zevenduizend leden is een bevredigend aantal voor een jonge groepering. De roep van het moderne humanisme wordt blijkbaar verstaan; het wordt een reële kracht in ons volksleven. Maar het wordt dit niet door het getal alleen. Als het er op aankomt is de kracht van dit humanisme de kracht van zijn idee. Daarom heeft steeds in het Verbond naast de praktische verwerkelijking de verdieping van die idee de volle aandacht gehad: de publicaties, de mondelijke cursussen, de kaderdagen zijn er om het te bewijzen. Maar juist nu het Verbond groeit is er behoefte aan meer: aan uitwisseling van inzichten omtrent het wezen, aan belichting van de vele facetten in de interpretatie van het humanisme.

Daartoe vooral worden — dit jaar voor het eerst — de *zomerscholen* gehouden. Ze bedoelen iets anders te zijn dan alleen vorming en scholing in engere zin. Ze beogen te zijn een ontmoetingspunt voor hen die zich willen verdiepen in de principiële vragen die met de ontplooiing van het moderne humanisme als concrete cultuurbeweging samenhangen. Ten volle zullen ze slechts aan hun doel beantwoorden, als het intellectuele kader van het Verbond, en ook anderen, leden en niet-leden onder de middelbaar- of academisch gevormden, alsook belangstellenden in de ruimste zin, elkaar daar zullen treffen. We komen bijeen in comfortabele conferentiehuizen en in een prachtige omgeving, er is gezorgd voor voldoende vrije tijd om daarvan te genieten, en het programma belooft zowel door inleiders als onderwerpen boeiend genoeg te worden.

Welnu, wij hopen, dat deze kant van ons zomerwerk niet minder dan het culturele deel en de ontspanningskampen aan de verwachtingen zal beantwoorden. Voor de verdieping van het humanisme is dat noodzakelijk. Wij hopen U te ontmoeten, deze zomer.

J. P. VAN PRAAG.

N.B. Voor programma's en sprekers zie men de aankondigingen in de rubriek „Samen naar buiten“.

De nieuwe Kerkorde

Op 1 Mei heeft de plechtige afkondiging van de nieuwe Kerkorde der Ned. Herv. Kerk plaats gehad in de Nieuwe Kerk te Amsterdam. Dit is de derde Kerkorde sedert het bestaan van de Ned. Hervormde Kerk. De tweede, van 1816 daterende, gaf een grote mate van vrijheid, waardoor het vrijzinnige element zich in de vorige eeuw binnen de Kerk heeft kunnen ontplooiën en handhaven. De Nieuwe Kerkorde, wederom steunende op een belijdenis evenals die van Dordt, een Kerkorde die de richtingstrijd in de kerk overkoepelt naar de voorstanders aannemen, maar die volgens de tegenstanders de meest linkse richting uit zal bannen, en die volgens buitenstaanders als ons doet, alsof deze richtingen als „verouderd“ niet meer bestaan, is in elk geval een symptoom. Symptoom van een meer bewuste kerkelijkheid, symptoom ook van een verder gaande scheiding tussen naar formulering van eigentijds geestelijk bezit zoekende humanisten enerzijds en een „eeuwige waarheid“ bezittende kerkelijken anderzijds. Daar tussen in zitten de vrijzinnigen van linkse huize, humanistische kerkelijken, die op de duur zullen moeten kiezen tussen het kerk-vrije humanisme en de belijdende kerk. Hun positie lijkt ons zwak zowel tegenover de humanisten als tegenover de Kerk, die als Kerk nu eenmaal recht heeft op een belijdenis. Op de positie van de links-vrijzinnigen, de z.g. Zwinglianen, hopen wij binnenkort terug te komen.

MENS EN WERELD

is het orgaan van het Humanistisch Verbond. Redactieraad: Dr. J. C. Brandt Corstius, Ing. B. J. Max, Mr A. Stempels, Dr G. Stuiveling. Adres Redactie: Amersfoortseweg 80, Soesterberg. Copie vóór 1e van de maand inzenden. — Adres Administratie: Bleyenburgerstraat 1, tel. 10163, Utrecht. Postgiro 304960 t.n.v. Humanistisch Verbond te Utrecht. — Advertentie-tarieven op aanvraag. Kleine advertenties voor particulieren f 1,— per regel; kolombreedte 58 mm. — Abonnementscondities: Leden gratis, niet-leden: f 2,50 per jaar. Buitenland f 3,—. — Prijs losse nummers f 0,20. — Inlichtingen betr. lidmaatschap en aanmeldingsformulieren Humanistisch Verbond worden verstrekt door Centraal Bureau, Bleyenburgerstraat 1, Utrecht.

VAN OVER ONZE GRENZEN

Trouwe lezers van „Mens en Wereld“ zullen in ons Jubileumnummer zeker ook het artikel van J. Hutton Hynd, de vroegere leider van de Ethical Society in S. Louis U.S.A. met belangstelling gelezen hebben. Zij zullen wellicht herinneren dat Hynd daarin o.a. schreef dat in dit jaar de American Ethical Union 75 jaar bestaat en dat de afdeling New York ter ere van dat jubileum een geïllustreerde brochure heeft uitgegeven, onder de titel „IDEALS AT WORK“ (Idealen in de praktijk).

Een en ander is in de States niet onopgemerkt voorbijgegaan en verscheidene kranten, zoals de „New York Herald Tribune“ en de „Nation“ hebben met sympathie over dit feest geschreven.

Tot de belangrijke personen, die hun gelukwensen zonden, hoorde o.a. Albert Einstein, die een lange brief eindigde met ongeveer deze woorden: Zonder werkelijk humanisme (zoals o.a. de Ethical Societies dit uitdragen) is er geen redding voor de mensheid.

Maar ook in de hoogste regeringskringen heeft men zich niet onbetuigd gelaten, zoals blijkt uit een brief die President Harry Truman heeft gericht tot Mr. Scheuer, de voorzitter van de Society for Ethical Culture in New York, de eerste afdeling opgericht in 1876 door Dr. Felix Adler.

Het is misschien wel de moeite waard voor onze lezers een stukje uit die brief te citeren. Truman schrijft dan o.a.:

„Uw jubileumsbrochure *Ideals at Work* is vooral daarom van belang omdat zij een beroep doet op hen voor wie religieuze bemoeiing zich niet beperkt tot Zondagsdienst en Sabbathviering, maar die liever elke dag van de week uiting aan hun geloof geven door te werken in dienst van de gehele mensheid.“

En hij eindigt als volgt: „Ik wens U en de toegewijde mannen en vrouwen die tezamen met U werken, vrede en geluk in de komende 25 jaar, die U nog scheiden van Uw eeuwfeest.“

H. A. P.-S.

„MENS EN WERELD”.

In verband met de financiële situatie, de hoge papierprijzen en ter compensatie van de grotere omvang van het lustrumnummer, zal „Mens en Wereld” in Mei, Juni en Juli—Augustus slechts 8 pagina's tellen.

Geestelijke verzorging

Uit een artikel in de „Katholieke Illustratie” van 20 April 1951, geschreven door de aalmoezenier van de arbeid E. van Iersel, die gedurende twee jaren als aalmoezenier in wederopbouw- en DUW-kampen werkzaam was, citeren wij:

„De katholieke arbeiders, die in de kampen verbleven, vielen natuurlijk onder de verzorging van de katholieke aalmoezenier. Hun aantal lag meestal rond de dertig procent. De grote massa, die overbleef, was krachtens een geschreven of ongeschreven wet aangewezen op de protestantse aalmoezenier. Maar hier zat iets scheef. Er waren immers vele arbeiders, die sinds lange tijd elk contact met een kerkelijke instelling verloren hadden en die ook in het geheel niet in aanmerking wensten te komen voor een geestelijke verzorging door een dominee of priester. Dat was het goed recht van deze mensen! Meermalen brachten zij de mogelijkheid ter sprake van een eigen geestelijke verzorging, die niet gebaseerd zou zijn op godsdienstige principes, maar op menselijke, humanistische grondslagen.

Thans, nu ik reeds twee jaren weg ben uit Walcheren, lees ik in de kranten, dat er eindelijk door het Humanistisch Verbond geestelijke verzorgers zijn aangesteld voor de D.U.W.-kampen. In sommige katholieke kranten zijn artikelen verschenen, waarin een zekere verontwaardiging wordt uitgesproken over deze maatregel. Men ziet de waardigheid van het christendom bedreigd, doordat het op één lijn gesteld zou worden met een zuiver menselijke levensbeschouwing. Wat is ons antwoord hierop?

Wij als christenen dienen de goddelijke oorsprong en het bovennatuurlijk karakter van onze levensleer zeer duidelijk voor ogen te houden, maar hier is een andere vraag aan de orde: moeten wij aan mensen, die een andere opvatting hebben dan wij, de rechten onthouden, die wij voor onszelf opeisen? Over al het goede en het positieve, dat er gedaan wordt voor deze mensen, dienen wij ons oprecht te verheugen, ook al kiezen wij een andere weg om het goede aan de mensheid te brengen. Indien ik op dit moment nog aalmoezenier van de D.U.W.-kampen zou zijn, stel ik mij voor, dat ik met een collegiaal gebaar de humanistische geestelijke verzorger zou verwelkomen!”

Geen misverstanden

In „De Hervormde Kerk” van 17 Maart j.l. schrijft F. H. L. een artikeltje over het Humanistisch Verbond, dat een zeer karakteristiek voorbeeld oplevert van *typisch christelijke hoogmoed*. Alvorens dat nader toe te lichten eerst enige citaten (cursiveringen van ons):

„De vraag „wat dunkt u van de mens” vindt binnen het Humanistisch Verbond geenszins een eenstemmig antwoord. Dat het toch nog *practisch* mogelijk is, dat in onze cultuurkring humanisten en christenen elkander vinden in het steven naar verwerking van bepaalde menselijke waarden, vindt voor christelijk besef vooral zijn oorzaak in het feit, dat het *getal van hen, die, ook zonder dat zelf te weten, leven uit de vruchten van Christus' werk, groter is dan dat van hen, die Hem belijden als hun Verlosser en Heer*”.

„Het humanisme, en daarmee ook het Humanistisch Verbond moet er rekening mee houden, dat het het Christendom ook *tegenover* zich kan vinden.”

„En dit „tegenover elkaar” zal des te meer het „naast elkaar” bemoeilijken, naarmate het humanisme meer de vormen van een „*schijnreligie*” gaat aannemen. Het spijt ons te moeten constateren, dat uit de geschiedenis van het Humanistisch Verbond en uit de artikelen, die ter gelegenheid van zijn lustrum verschenen, blijkt, dat het de neiging vertoont een Kerk-zonder-eredienst voor de mens-zonder-God te worden. Het wil meer zijn dan een gewone vereniging. Het wil een geestelijk tehuis voor alle principiële-buitenkerkelijken worden, al heeft het nog slechts 1/3 % van hen weten te organiseren.”

Wat is nu het hoogmoedige in deze uitingen? Natuurlijk *niet* de gedachte dat het Christendom in alle opzichten een hogere waarde vertegenwoordigt dan het humanisme; het is duidelijk dat een Christen er zo over denken moet! Maar *wel* het volkomen ontbreken van het besef, dat een humanist er omgekeerd precies zo over denkt! Dát is het wezenlijke tekort aan bescheidenheid, waardoor, niet het Christendom, maar wel de Christen veelal de verantwoordelijkheid op zich laadt voor het verstommen van het gesprek tussen Christendom en Humanisme nog voor het goed en wel begonnen is.

Daarom is het misschien goed nog eens duidelijk uit te spreken, dat er ook voor de humanist niet alleen een *naast elkaar*, maar evengoed een *tegenover elkaar* bestaat. Daaraan twijfelt geloof ik ook niemand, al hoeft dit „tegenover elkaar” niet per sé het karakter van een „hinderlijk volgen” aan te nemen. Dat er desondanks sprake kan zijn van een *praktisch* (!) samenwerken, vindt naar humanistisch besef vooral zijn oorzaak

in het feit, dat ook in het christendom veelal een ernstig streven naar oprechte verdediging en verwikkelijking van echt menselijke waarden aanwezig is.

Ik heb getracht de principiële grondslagen voor een dergelijke verdraagzaamheid aan te geven in het eerste hoofdstuk van mijn brochure „Een poging tot plaatsbepaling”.

Niemand vraagt van de kerk, dat zij terwille van die samenwerking haar verkondiging beperken zou. Maar evenmin kan er sprake van zijn, dat het moderne humanisme zijn verantwoordelijkheid, n.l. het scheppen van een *volwaardige humanistische levensgeest* verzaken zou. Als er een geestelijke confrontatie moet plaats vinden, dan met de middelen van de geest en zonder het machtsapparaat van de staat; als er samenwerking moet zijn, dan met erkenning van elkaars besef van roeping en zonder burgerlijke (!) discriminatie van één van beide partijen.

Hier geldt precies wat ik over deze kwestie gezegd heb op ons congres te Deventer:

„Als we zeggen naast de kerken te staan, dan is dat deels niet meer dan de vaststelling van een feitelijke situatie, deels een aanbod: Een aanbod om op die gebieden waar dat praktisch zin blijkt te hebben, niet tegen maar naast elkaar, misschien zelfs enkele keer met elkaar te werken. Maar wat het beslist *niet* is, dat is dat wij *wezenlijke verschillen zouden willen verdoezelen*. Als en voorzover de kerken menen ernst te moeten maken met de verdediging van de menselijkheid van de mens, zullen zij ons niet tegenover zich maar naast zich vinden. Als ons volk dan ook ooit bedreigd zou worden door de catastrofale gevolgen van een totale levensbeschouwelijke verscheurdheid, dan moge de verantwoordelijkheid daarvoor vallen op hen, die dit gevaar niet onderkend hadden, toen het nog tijd was.”

J. P. VAN PRAAG.

HOOFDBESTUUR VAN HET HUMANISTISCH VERBOND

Dagelijks Bestuur: Dr J. P. van Praag, voorzitter; Dr G. Stuiveling, 2e voorzitter; W. Coenders, secretaris; J. Bijleveld, penningmeester; Mr H. B. J. Waslander.

Leden: Dr J. C. Brandt Corstius, Mr A. Dirkzwager, Prof. dr T. T. ten Have, E. Nordlohne, W. Olthof, H. A. Polak—Schwarz, J. Rogge, E. Schabracq, Ir P. Schut, G. Stellinga, Mr A. Stempels, D. W. Stork, Mr dr J. in 't Veld, Dr I. Vijlbrief, Dr Libbe van der Wal, M. G. Warffemius.

Schilderen als een hulde aan het leven

Het is nog niet vaak voorgekomen, dat in deze kolommen aandacht geschonken werd aan een tentoonstelling van één enkele schilder en wanneer ik dit thans doe, dan geschiedt dit zeer zeker niet in de mening, dat de expositie van de in ons land nog weinig bekende Haarlemse schilder Ewoud de Kat — van 19 Mei af in de Toonzalen van Boskamp te Overveen — nu ook het belangrijkste zou zijn, wat er op dit gebied te zien is. Maar wel meen ik dat De Kat met zijn werk een uitzonderingspositie inneemt, waardoor een bespreking ten volle gerechtvaardigd wordt.

Over het geheel genomen heeft de moderne schilderkunst een somber en bitter karakter, ze is de uiting van een mensheid die in een grenssituatie verkeert en zich radeloos afvraagt waarheen de weg zal gaan, of genadeloos-nuchter het menselijk tekort analyseert. Naar de gevoelsinhoud genomen, (doch het zij er bij gezegd dat deze voor de waarde van het kunstwerk geenszins bepalend is), geeft een modern schilderij in de meeste gevallen meer te verdragen dan te genieten en zozeer zijn we daaraan gewoon geraakt, dat we al heel gauw met het woord „escapisme” klaar staan, wanneer het werk van een schilder — tegen de tijd in — getuigt van de lichtere gevoelens van blijheid en geluk. En deze term is niet alleen een korte formulering van het begrip „vlucht uit de barre werkelijkheid naar een land van schone schijn”, hij stelt tevens die vlucht als onverantwoord, als lafhartig. Men mag echter niet vergeten, dat er kunstenaars zijn wie het onmogelijk is te scheppen uit de benauwenis en de pijn en al behoren zij zeker niet tot de grootsten, zij verdienen evenmin met een geringschatkend woord te worden afgedaan.

Ewoud de Kat nu is duidelijk een schilder van deze geaardheid. Hij mag zelf dan al de verontrusting en de beklemming kennen, in zijn werk komen die niet tot uiting, er klinkt hier vraag noch klacht. Deze schilderijen zijn alleen maar de verrukking van het aanschouwde samen met het geluk van het schilderen.

Een enkele maal neemt de laatste eigenschap de overhand, dan laat hij zich drijven op zijn schilderkunstige cultuur, die niet gering is, op zijn uitnemend kleurgevoel en zijn talent voor de compositie. Er ontstaat dan nog wel iets dat aangenaam is voor het oog, maar dat de spanning van de innerlijke noodzaak mist. Zulke louter esthetische momenten zijn echter zeldzaam, opmerkelijk zeldzaam zelfs voor wie weet dat dit werk in de vrije uren van een drukke werkkring is ontstaan en dat bijgevolg de artistieke droom altijd uit de beslommeringen van de dagtaak moest worden gered.

De Kat is een Zeeuw van geboorte en gedurende vele jaren is zijn verbeelding

Seinebrug

Ewoud de Kat

telkens weer naar het land van zijn jeugd, naar Walcheren teruggekeerd. Dan schilderde hij de landschappen, de zee en het strand, de oogstende boeren en de vissers in een warme, rijke en verzadigde kleur en met een brede, hartstochtelijke factuur, die alles zei omtrent de kracht waarmee de herinneringsbeelden in hem opwelden. Het is wel duidelijk, dat dit Walcheren-in-de-verte, in droom aanschouwd en met bewogenheid verbeeld, symbool was van een geluksverlangen en het stemmingsuggerend karakter van de kleur in deze periode kwam ongetwijfeld voort uit deze in wezen romantische geesteshouding.

Toch herinner ik me uit deze eerste tijd reeds een „Kade te Vere”, zo on-Hollands blij en luchtig, zo Frans naar wezen en allure, dat er nauwelijks twijfel mogelijk was, of de Walcherse romantiek vertegenwoordigde niet de gehele De Kat.

In de loop van de tijd hebben de Zuidelijke krachten in hem het gewonnen; deze tentoonstelling laat dat duidelijk zien. Beslissend in dit opzicht is een verblijf te Parijs geweest, in de zomer van 1948, en het is de moeite waard er even bij stil te staan, welke motieven de schilder uit Frankrijk heeft meegebracht. Het zijn de wijde koninklijke ruimten van de Place de la Concorde en de Seine, maar het is vooral dat onvergelijkelijke park le Jardin du Luxembourg, dat hem bezighoudt. Het kan niet anders,

hier in de klaarte van deze Apollinische tuin heeft hij zich een ogenblik gezond in de opperste harmonie tussen mens en omgeving: de donkere drang naar de verte is uit hem weggeleden om plaats te maken voor het besef, dat het geluk hiër is, in dit moeiteloos beheersen van de in de natuur gegeven ruimte, kleur en vorm.

En deze ervaring blijft in hem werkzaam. Hij wil het schilderij niet meer als een aanduiding van wat in wezen onbenoembaar is, maar als een open, helder en bovenal gelukkig spel der beeldelementen. Dat zijn kleur ten gevolge van deze veranderde houding haar stemmingskarakter zal verliezen, behoeft geen nader betoog. Maar ook de vorm ondergaat een verandering. Meer en meer zien we hem de verschijningsvorm transponeren, de afbeelding der dingen maakt langzamerhand plaats voor het verbeeldend teken en daarmee dan is de mogelijkheid tot het spel voorgoed geopend. Ongetwijfeld hebben Franse vormvernieuwers als Cézanne, Matisse en Braque hem hier de weg gewezen, doch het moet erkend, dat hij die weg gaat, steunend op eigen ervaringen en verworvenheden.

Zo werd zijn schilderen voor alles een organiseren en met elkaar in evenwicht brengen van vorm- en kleurspanningen en de lichte en tedere poëzie van doeken als de „Vruchtenpluksters”, „Campveerse To-

(zie verder pag. 5)

TEHUIZEN VOOR

buitenkerkelijke ouden van dagen

DE A. H. GERHARD-STICHTING

In het April-nummer van „Mens en Wereld” werd medegedeeld dat de werkzaamheden van de A. H. Gerhard-Stichting een aanvang hebben genomen. Dit bericht stond omstreeks 22 April in verschillende dagbladen en heeft niet nagelaten indruk te maken op de velen die als het ware hebben zitten wachten op het ogenblik dat het georganiseerde Humanisme in Nederland ook op het gebied van de verzorging voor de buitenkerkelijke ouden van dagen, zijn taak zou beginnen. De vele brieven en telefoontjes die bij de Secretaresse van de A. H. Gerhard-Stichting zijn binnen gekomen, hebben dit bewezen.

De A. H. Gerhard-Stichting is tot stand gekomen, op initiatief van de Vrijdenkers Vereniging „de Dageraad” en het „Humanistisch Verbond” en het verheugt ons, dat grondig overleg en intensieve gedachtenwisseling tussen deze beide organisaties tot dit resultaat hebben geleid.

De noodzaak tot het stichten van tehuizen voor buitenkerkelijke ouden van dagen springt in het oog wanneer men bedenkt, dat voor deze groep van de bevolking in

ren” en zijn stillevens met muziekinstrumenten is van een geheel andere orde dan de lyrische verrukking waartoe zijn vertedrang hem vroeger bracht.

Wie echter mocht menen, dat deze muzikale schilderkunst vooral con sordino beoefend wordt, heeft het mis. In de laatste tijd heeft het werk een sterk constructief karakter gekregen, de spanningen zijn opgevoerd tot een systeem van rhythmisch uit elkaar schuivende, de ruimte bepalende vlakken. Maar het is vooral door de hartstocht, de vaart en de gedrevenheid waarmee dit alles gedaan is, dat men de indruk krijgt, dat het orkest nu op volle kracht speelt. Hier, in deze doeken (Dijk bij Vere; Vere; Stillevens met altviool) is de schilder geheel aanwezig, hier vond hij een taal voor zijn verbeeldingen, die rijkdom paart aan kracht.

En wanneer het hem mocht gelukken de menselijke gestalte te betrekken in het autonome spel der spanningen (en zijn „Vrouw met Tulpen” wijst daar reeds op), dan zal hij het thema van zijn boeren en vissers weer kunnen opvatten, om nog eens, maar nu niet meer op de wijze der lyrische verheerlijking te getuigen van zijn liefde en eerbied. Want het zijn deze twee die zijn vreugde voeden en die zijn muzikale schilderwijze maken tot een hulde aan het leven.

P. C. J. REYNE.

feite geen enkel tehuis bestaat. Men moet hierbij niet vergeten dat de aanduiding „neutraal”, die verschillende, op het gebied der verzorging van ouden van dagen werkzame, verenigingen gaarne aan hun naam toevoegen, op zijn minst genomen geen positieve inhoud heeft. Dat er ook overigens zelfs een wanverhouding bestaat tussen het aantal plaatsen in „neutrale” tehuizen en het aantal buitenkerkelijke ouden van dagen enerzijds en het aantal plaatsen in confessionele tehuizen en het aantal confessionele ouden van dagen, anderzijds, zal U ook zonder dat wij U daaromtrent met cijfers vermoeien, niet verwonderen.

Wij kunnen derhalve zonder overdrijving van een noodtoestand spreken, waarin zo spoedig mogelijk verbetering moet komen. Deze noodtoestand verergert bovendien door de toename van het aantal Nederlanders boven 65 jaar in verband met de toename van de gemiddelde leeftijd van alle Nederlanders. Bestudering van statistische gegevens heeft ons laten zien, dat de problemen waarvoor Nederland gesteld is in verband met de huisvesting van de boven 65-jarigen, kwantitatief en relatief, de huisvestingsproblemen van de gemiddelde bevolking verre overtreffen.

Door de A. H. Gerhard-Stichting wordt momenteel gewerkt aan een groots project. Ons eerste tehuis zal, als ons plan verwezenlijkt wordt, komen te staan in de nieuwste stadsuitbreiding van Amsterdam. Het Gemeentebestuur heeft ons reeds uitgenodigd onze plannen te komen bespreken. Uiteraard heeft het Bestuur van de A. H. Gerhard-Stichting zich reeds beraden over de vraag hoe dit tehuis er uit moet zien. Wij hebben daarbij belangrijke steun gevonden van de richtlijnen die ons werden verstrekt door de Algemene, Landelijke Stichting voor Woningen, Pensioentehuizen en Verzorgingstehuizen voor Bejaarden, een Stichting waarin één onzer Bestuursleden zitting heeft en die de belangen der niet kerkelijk georganiseerde bejaarden behartigt. Genoemde Stichting ontkent overigens niet de wenselijkheid van samenwerking met Katholieken en Protestantenvan in groter, federaatief verband.

De gedachten gaan uit naar een complex voor maximaal 300 bejaarden, met een centraal tehuis, waaraan paviljoensgewijze verbonden zijn blokken afzonderlijke éénsgewinswoningen in galerijbouw en waaraan ook verbonden een zieken- en invalidenpaviljoen. Uit dezelfde sociale overwegingen als die welke leiden tot dit plan met zijn geleidelijke leeftijd- en validiteitsovergangen,

komen wij tot de opvatting dat in onze tehuizen zoveel mogelijk beroeps- en liefhebberij-arbeid moet kunnen worden verricht, zonder dat dit de vorm van exploitatie der inwonenden mag aannemen. Lichte administratieve arbeid, knutselen, handwerken voor allerlei doeleinden, al deze vormen van bezigheid, al of niet productief, moeten mogelijk zijn. Op deze wijze worden ook resten van particuliere weldadigheid aan deze oudendagsverzorging ontnomen. Wat betreft het bovengenoemde aantal moet erop worden gewezen, dat een complex voor meer dan 300 personen om verschillende redenen onwenselijk is, doch dat de grootte anderzijds bepaald wordt door economische grenzen en dat de grens, waarbij verdere uitbreiding geen goedkopere exploitatie meer zou betekenen, zeker ver boven de 300 inwoners ligt.

De A. H. Gerhard-Stichting is pas lang na haar oprichting in het daglicht getreden; onze voorbereidingen zijn zeer intensief geweest, ons enthousiasme groeide met elke vergadering die wij belegden. Thans zijn wij zover, dat wij het resultaat van onze arbeid aan U kunnen voorleggen, maar..... nu moeten wij met *Uw hulp* verder gaan, want de vele brieven die wij ontvingen hebben bevestigd dat de nood groot is. Velen vragen om een plaats, maar het gebouw is er nog niet. Op de wijze waarop wij onze actie zullen voeren om tot het bouwen van ons eerste tehuis te kunnen overgaan, komen wij, ook in dit maandblad, nader terug. Hier is opnieuw een terrein waarop buitenkerkelijk Nederland in het algemeen en het Humanistisch Verbond in het bijzonder, zal moeten vechten om erkenning van ons recht op een gelijkwaardige plaats naast de kerken; een stuk praktisch werk van de georganiseerde buitenkerkelijken. Laten allen die van het Humanisme in Nederland iets verwachten en in het bijzonder zij, die tot nu toe buiten onze rijen bleven omdat zij daden willen naast theorieën, thans weten dat er een stuk praktisch werk is aangevat dat er zijn mag! Maar weet bovendien, dat alle plannen slechts uitgevoerd kunnen worden als wij ook op *Uw* materiële steun mogen rekenen.

Het adres van onze Secretaresse, Mevrouw H. A. Polak Schwarz, is: Oranje Nassaulaan 50, A'dam-Z. Het gironummer van de Stichting is 557501.

J. BIJLEVELD.

Ontvangen boeken

William Faulkner, Geboorte in Augustus.
Em. Querido's Uitg. Mij., Amsterdam, 1951, prijs f 6.50.

Dr. W. H. C. Tenhaeff, Het Spiritisme,
Leopolds Uitg. Mij., Den Haag, 1951, prijs f 10,75. Tweede druk.

De DERDE LOONRONDE

Zij die niet op het in April te Deventer gehouden 5e Congres van het Humanistisch Verbond zijn geweest, zullen wellicht niet beseffen welk een zware taak op de gemeenschapsbesturen is komen te rusten door het besluit dat over 1951, boven de normale afdracht aan de centrale kas, een extra bijdrage van 20 % der contributie ter beschikking van het Centraal Bureau zal worden gesteld.

Enkele afgevaardigden, hoewel overtuigd

BRIEVEN VAN LEZERS

Een „Protestant” protesteert

„Door samenwerking van alle Protestantse Kerkengroepen in de Zuid-Oosthoek van Friesland” wil een Stichting een Protestants Rust- en Ziekenhuis te Drachten stichten, om „het ideaal: Protestantse zieken in Protestantse ziekenhuizen” te verwezenlijken. Een merkwaardige zin in de circulaire vermeldt: „In de Zuid-Oosthoek van Friesland — waarvan het centrum Drachten is — wonen 60.000 mensen. Daarvan is meer dan 95 % protestanten.”

Dat is vreemd. Het Bureau voor de Statistiek geeft als cijfers voor de drie bedoelde gemeenten Smallingerland, Opsterland en Ooststellingwerf een inwonertal van totaal 56.554 op. De katholieken maken respectievelijk 0,8, 0,5 en 0,5 % van de bevolking uit. Respectievelijk 22,5, 39,4 en 32,2 % zijn niet bij een kerkgenootschap aangesloten. Als men alle anderen protestant noemt, dan zijn dus de percentages voor dezen: 76,7, 60,1 en 66,3 %.

Dus geen 95 % Protestanten! Hoe de Propagandacommissie van deze Stichting, die de betreffende circulaire uitgaaf, deze misleidende voorstelling van zaken voor haar rekening durft te nemen, is een raadsel.

G. S.

Waarom zwijgt het Hum. Verbond?

Destijds, toen de Russen Praag bezetten, heeft het Hum. Verbond geprotesteerd. Is daarna de menselijke waardigheid onaangetaast gebleven?

Er wordt niet geprotesteerd tegen het zinloze bombarderen van niet-militaire objecten in Korea, noch tegen het vrijlaten van oorlogsmisdadigers, wier barbaarsheden ieder kent, om het terechtstellen van negers, steeds weer onder het motto „aanranding van een blanke vrouw” maar als bijkomstig te beschouwen.

Een humanist kan vanuit zijn „humanist zijn” niet gedogen dat, gezien de politieke situatie, Amerika ontzien wordt.

Den Haag.

A. A. SELDER.

van de noodzaak dat het begrotingstekort moest worden gedekt, waarschuwden met klem tegen de aanneming van dit voorstel, dat, naar zij meenden, het werk van de gemeenschappen ernstig zou schaden. Vele anderen waren van mening dat de gemeenschappen deze extra belasting zonder gevaar voor eigen activiteit zouden kunnen dragen en bij de stemming werd het voorstel met een grote meerderheid aangenomen.

Het Hoofdbestuur wil echter niet nalaten alle leden, door middel van dit artikelje in „Mens en Wereld”, erop te wijzen, dat de plaatselijke penningmeesters de op hen getrokken wissel alleen met hulp van U allen zullen kunnen honoreren.

Welke middelen staan de gemeenschapsbesturen daarbij ten dienste?

In de eerste, allereerste, plaats: het winnen van nieuwe leden. Immers, van de door deze nieuwe leden in 1951 te betalen contributie behoeft niets aan de centrale kas te worden afgedragen. Daarenboven betekenen nieuwe leden een vaste bron van inkomsten voor volgende jaren.

Ten tweede: de lokale inzamelingsacties. Nu geen Helpende Handen meer voor de centrale kas, maar Helpende Handen ten bate van de gemeenschapskas. Spaarbusjes of -huisjes, die ieder kwartaal worden leeggehaald. Heus, een cent per dag per lid in een busje en een extra dubbeltje als iemand „even” bij U komt telefoneren, of als U een grote visite hebt die wel een penningske wil offeren, en het bedrag komt ruim bijeen.

Tenslotte: de 3e loonronde. Oh, wij weten ook wel dat deze 5 % ruimschoots uitgegeven moet worden aan verhoogde prijzen van de dagelijkse levensbehoeften. Maar ook onze kosten worden hoger en wij hebben geen derde contributie-ronde, zelfs geen eerste en geen tweede! Daarom een klemmend beroep op U allen om na te gaan of Uw jaarlijkse contributie nog overeenstemt met de bedragen, in onze contributieschaal genoemd.

Dr. Garnt Stuiveling heeft het in Deventer duidelijk gezegd: „wij hebben geld nodig, wij hebben veel geld nodig, wij hebben altijd geld nodig, wij hebben altijd nog heel veel geld nodig, voordat wij alles kunnen doen wat wij moeten doen”. Wij mogen voorts hier herhalen wat de redactie van „Mens en Wereld” zo juist opmerkte in het Septembernummer van ons orgaan: „moge de lezer hieruit afleiden, dat het georganiseerde Humanisme in Nederland voor zijn hand zoveel te doen vindt — en ook doet — wat voordien steeds verwaarloosd werd tot schade van het buitenkerkelijk geestelijk leven, dat het materieel in groter zorgen geraakt, naarmate het geestelijk groeit. Uit deze moeilijkheid, die voorzien werd, maar niet geschuwd mocht worden, kan het al-

IN MEMORIAM

*Christina Johanna Blikslager-
van den Sigtenhorst*

Op 1 Mei overleed te Deventer, geheel onverwachts, Mevrouw Blikslager-van den Sigtenhorst. Velen in het Verbond zullen door dit droevige bericht diep getroffen zijn, want waar zij medewerkte aan de opbouw van het georganiseerde humanisme — zowel in de gemeenschap Deventer als landelijk in haar functie van Lid van het Hoofdbestuur — won zij de harten door de eenvoud van haar optreden, de bezonkenheid van haar oordeel en de activiteit die in alle rust van haar uitging. Wij gedenken haar als een trouwe medewerkster aan wie het Verbond veel dankbaarheid verschuldigd is. Moge het gemeenschapsleven in het Verbond zich ontwikkelen in haar geest.

leen geraken als in ruime mate hulp wordt geboden.”

De meer draagkrachtigen willen wij niet nalaten te wijzen op onze 100 X 100-actie. Geef ons Uw toezegging om gedurende een, twee, drie of meer jaren ieder jaar f 100,— bij te zullen dragen en gij bewijst het Humanistisch Verbond, welks werk voortdurend meer erkenning vindt, een grote dienst.

Tenslotte een beroep op Uw medewerking ter verkleining van onze dagelijkse zorg. Betaal Uw contributie regelmatig, een dubbeltje per week is meer waard dan f 5.— per jaar en U merkt het minder.

J. BIJLEVELD,

Algem. Penningmeester.

Contributieregeling

Ieder lid bepaalt zelf zijn of haar contributie met dien verstande, dat echtparen met hun kinderen beneden 18 jaar hetzelfde betalen als alleenstaande personen.

Voor hen, die een jaarlijks (gezins-) inkomen genieten van f 2500.— of minder, bedraagt de jaarlijkse contributie minimum f 5.—. Voor iedere f 500.— die het jaarlijkse (gezins-) inkomen meer bedraagt, neemt de jaarlijkse contributie in het algemeen met f 3.— toe. Hierbij is inbegrepen het abonnement op Mens en Wereld. Abonnementprijs voor niet-leden f 2.50 per jaar.

Het lidmaatschap gaat in op de eerste dag van de maand, waarin de aanmelding geschiedt.

De contributie kan ook per week, per maand of per kwartaal voldaan worden.

Algemene leden betalen als regel per giro of postwissel aan het Centraal Bureau, Postgiro 304960, Humanistisch Verbond, Utrecht.

KAMPEN voor Middelbare Scholieren

Overpeinzingen van een deelnemer.

„Een aantal tenten, verspreid tussen hei en dennen. 's Morgens wakker worden in de warme droge tent, waar grondzeil en strozak alle vocht weren.

Voorzichtig — de andere tentgenoten slapen nog — naar buiten gluren: Een klein groepje is al op en gaat ochtend-wandelen. Er word gelachen om een luilak, die gisteren beloofde mee te gaan, maar nu van zijn dekens niet scheiden kan. Warme truien, wollen sokken worden aangetrokken en dan vertrekt het troepje. Van steeds verder klinken hun stemmen tot het kamp weer stil en verlaten ligt. Een vogel begint te fluiten. In de tenten slapen de anderen nog.

Wat is toch het wonderlijke van deze kampweek? Waarom gaan de dagen in een flits voorbij, terwijl ze tevens zo avontuurlijk, rijk en vol zijn, dat je het gevoel hebt, alsof alle slapende en vergeten hoekjes in jezelf wakker zijn geworden en nu tintelen van levenslust?

Is het de natuur — zó dichtbij? Overdag zon en wind over het wilde Veluwe land of het monotoon tikkelen van de regen, 's nachts de oneindige sterrenlucht of het geheimzinnige, geluidenvolle duister?

Of is het dit samen zijn met mensen uit het gehele land; de leiding, die grotendeels uit studenten bestaat en het scholierenleven dus gekend heeft, en de kampdeelnemers, die allen zoals ik, hun buitenlandse literatuur moeten doorworstelen en zoals ik genieten van een onverwacht uur vrij van scheidingsproeven, die anders dan de bedoeling was, verlopen.

Kamperen, dat is ontdekken, dat die ander ook genoot van dat zelfde boek; dat is schateren van pret in een watergevecht; dat is nieuwe vaardigheid verwerven: een goed vuur stoken.... pannenkoeken bakken op een zelf aangestoken primus....

Het was fijn, dat de leiding grotendeels uit jonge mensen bestond, en dat niet zij alleen het kamp bestuurden, maar het ons juist mogelijk maakten, dit voor een groot deel zelf te doen. We waren vrij om zelf te beslissen over programma en maaltijden, volksdansen of luieren, praten of zingen, vroeg of laat opstaan.

En dan groeide er zo maar een gesprek, waarin je van gedachten wisselde over dingen, die je nooit eerder met iemand besproken had, omdat zij ouder en dus wijzer, maar toch jong genoeg waren, om voor ons niet de alles-wetende volwassene te zijn, maar juist mee konden en wilden zoeken naar een antwoord op vragen, die iedereen zo wel eens tegen komt in het leven.

Was het dit alles, of alleen maar de aandachtige stilte bij het kampvuur gisteravond, die je je verbonden deed voelen met de ouderen en met de jongeren uit de kring.

Hoorde ik het in het geschater om alle zotte dwaasheid, die voorvalt in een kampweek, of zag ik het in een ernstig en toch blij gezicht, of wist ik het toen ik met de anderen sjouwde in de storm om de tenten tegen inscheuren te behoeden? — Weten, dat elk zijn eigen plaats met eigen mogelijkheden in het leven heeft; ervaren, dat we — elk voor zich, en elk op zijn geheel eigen wijze — ons leven zullen moeten maken en dat we dit volledig en naar ons beste weten willen doen.”

I. S.

Inlichtingen en folders verkrijgbaar bij de Heer W. Geerts, Nieuwe Laan 56, Delft.

JONGERENKAMP te Ommen georganiseerd door de Humanistische Jongeren Gemeenschap

4—11 Augustus: Jongerenkamp in tenten op de Besthmenerberg te Ommen.

Leiding: H. J. Timmermans en K. J. Heymans.

Leeftijd: ca. 17—30 jaar.

Prijs: f 22.50 + f 0.50 administratiekosten.

Evenals vorig jaar zal de H.J.G. ook thans weer één zomerkamp organiseren, en wel op het prachtige kampterrein „De Besthmenerberg” van de Stichting Jeugd-kampen in Ommen, in een van de mooiste gedeelten van Overijssel.

In de twee jaren dat er jongerenkampen georganiseerd werden, is de H.J.G. er in geslaagd tot een min of meer eigen stijl te

ZOMERSCHOLEN

18—25 Juli, Maarten Maartenshuis te Doorn, onderwerp: Aspecten van het huidige Humanisme, prijs: f 35,— per persoon.

4—11 Augustus, Den Alerdinck te Heino, onderwerp: Humanisme en Cultuur, prijs f 35,— per persoon.

KAMPEN

28 Juli—4 Augustus, Familie-tentenkamp op de Besthmenerberg te Ommen, prijzen: tot 12 jaar f 16,—, ouderen f 18,—.

4—11 Augustus, Familiekamp in Huize Henan te Ommen, prijzen: tot 6 jaar f 19,—, 7—12 jaar f 25,—, ouderen f 30,—.

11—18 Augustus, Familiekamp in Huize Henan te Ommen, prijzen tot 6 jaar f 19,—, 7—12 jaar f 25,—, ouderen f 30,—.

18—25 Augustus, Familiekamp in gezinshuizen op de Besthmenerberg te Ommen, prijzen tot 6 jaar f 19,—, 7—12 jaar f 25,—, ouderen f 30,—.

11—18 Augustus, Jongerenkamp te Ommen voor jongens en meisjes van 15—18 jaar.

18—25 Juli, Kinderkamp te Blaricum, 7—14 jaar.

4—11 Augustus, Kinderkamp te Ommen, 7—14 jaar.

19—26 Juli, Scholierenkamp te Wezep voor scholieren van 15 jaar en ouder.

26 Juli—2 Augustus, Scholierenkamp te Wezep voor scholieren van 15 jaar en jonger.

2—9 Augustus, Scholierenkamp te Wezep voor scholieren van 15 jaar en ouder.

AANMELDING EN INLICHTINGEN:

voor de scholierenkampen: W. Geerts, Nieuwe Laan 56, Delft;

voor de overige kampen en de zomerscholen: Centraal Bureau H.V., Bleyenburgerstr. 1, Utrecht.

komen. Deelnemers aan vorige kampen zullen dit zonder uitzondering kunnen beamen: de prettige sfeer, het fijne gevoel van saamhorigheid, de gezellige wandelingen en fietstochten, de onderlinge gesprekken en discussies en nog veel meer maken het kamp met de H.J.G. bijzonder aantrekkelijk.

Opgaven: aan Mej. Drude Mooyman, Secretaresse Commissie Buitenwerk H.J.G., Wilgenstraat 118, Haarlem.

Betalingen: voorlopig op postrekening 135.00 van Gemeentegiro Amsterdam onder vermelding „ten behoeve van Arie Mijnster, rekening M 690, v. Tuyl van Serooskerkenplein 3 I, Amsterdam-Z.”

Dr J. P. van Praag

MODERN HUMANISME

Een renaissance?

„Dit boek is geboren uit de behoefte aan een verantwoorde levensbeschouwing op niet godsdienstige basis, die zowel fundament voor het persoonlijke leven als richtlijn voor een cultuurscheppende activiteit zou kunnen zijn. Deze levensbeschouwing is het moderne humanisme, waarvan dit boek getuigt.”

251 blz., gebonden

verlaagd in prijs van
f 7.50 tot f 3.90

voor leden van het Hum. Verbond
f 2.90

Bestellingen op postgiro 304960 t.n.v.
Humanistisch Verbond, Utrecht.

Ongemeubileerde woonruimte gevraagd.

Alleenstaande jonge humanist, 27 jaar, zoekt in Amsterdam ongemeubileerde woonruimte. Brieven onder letter A. aan de admin. van dit blad.

VERHUUR.

Kampmateriaal aangeboden van 9—18 Juli, staande te Wezep (Veluwe) o.a. tent 5 × 10 m., kookmateriaal, enz. Zeer geschikt voor 1 of 2 grote families.

Inlichtingen fonds Potten en Pannen (instelling H.V.) Nieuwe Laan 56, Delft.

De kerkelijken zorgen voor hun wezen door het instandhouden van weeshuizen etc.

Buiten-kerkelijken zorgen voor hun wezen door zich aan te sluiten bij de

WEEZENKAS

Vereniging op de grondslag van het beginsel

„Opvoeding zonder geloofsdogma”

Inlichtingen omtrent het lidmaatschap bij de Secretaris W. DE HAAS, Adm. de Ruyterweg 234, A'dam-W.

THUISFRONT HUMANITAS

geeft advies, hulp en bijstand aan militairen, gedemobiliseerden en hun gezinnen.

Centraal Bureau: Hekelveld 16, Amsterdam-C., telefoon: 38583.

HEER, 66 jaar, eenzaam levend, zoekt huiselijk geluk.

Brieven onder letter H.G. Centr. Bur. Hum. Verb., Bleyenburgstraat 1, Utrecht.

Woongemeenschap.

Welke jongens en meisjes tussen 20—35 jaar willen in Amsterdam een woongemeenschap vormen op reëel ideaal. basis? Brieven onder letter H.A. aan „Mens en Wereld”.

VACANTIE DEN HAAG.

Goed gemeubileerde slaapkamer met str. water voor echtpaar. Goede verbinding met Scheveningen.

Prijs voor één week f 30.—, voor twee weken f 50.—.

Brieven onder letter P.H., Bur. van dit Blad.

Dame, weduwe, 55 jaar, met veelzijdige belangstelling, wil graag corresponderen met hartelijk ruimdenkend Heer tot ± 60 jaar. Misschien zou dat kunnen leiden tot een gezellig huwelijksleven. Br. onder letter A.Z. Centr. Bur. Hum. Verb., Utrecht.

Rustige student zoekt te Delft kamer, gemeub. of ongemeub. m. of z. pension, v. d. Muyzenberg, Law. Allée 5, Wageningen.

AURORA

Opgericht
1887

SLUIT ALLE SOORTEN

levens

studie

pensioen

verzekerings

DE BEDRIJFSWINST WORDT VOOR SOCIALE DOELEINDEN BESTEED

Nadere inlichtingen.

N.V. Levensverzekering Mij. „AURORA” Herengracht 62, A'dam-C. Tel. 47006-42878

Beminnelijke humanistische heidenen

zo meent een goed-orthodoxe ouderling van de Nederlands Hervormde kerk de redactie van de Groene Amsterdammer te moeten aanduiden. Die ouderling, wel te verstaan, is een trouw lezer van de Groene, en hij bezigde die qualificatie in een brief, waarin hij, na ontvangst van het kerstnummer van de Groene, uitdrukking gaf aan zijn warme waardering voor ons blad.

Beminnelijk?..... wij weten het niet. Heidenen?..... wij geloven het niet. Humanistisch?..... ja, als het betekent dat wij ons baseren op eerbied voor de mens als mede-deelhebber aan geestelijke waarden. Want de Groene erkent geen mede- of tegenstanders, doch slechts *mensen*. En dit is dan misschien wat de Groene zoveel vrienden van elke kleur bezorgt.

Behoort U al tot hen? Voor f 13,60 per jaar of f 3,40 per kwartaal kunt U ook een „beminnelijke humanistische heiden” worden. En als U liever eerst nog even de kat uit de boom wilt kijken, vraagt dan enige proefnummers aan. Ons adres is: Frederiksplein 22—24, Amsterdam; ons gironummer 72880.